

är det mycket omdiskuterade Hávamál 142: *Rúnar munt þú finna ok ráðna stafi*. Enligt H. Gering (*Die Lieder der Edda*, Bd 3. *Kommentar* 1, 1927, s. 107) betyder *ráðna stafi* »nicht 'gedeutete runen', sondern 'runen, die erst gedeutet werden sollen, deutbare zeichen', sålunda ett slags part. necessitatis. Likaså G. Neckel (*Edda*, 2. *Kommentierendes Glossar*, 1927): »lesbare stäbe (im gegensatz zu magischen runen)» och F. Genzmer (*Edda*, 2. *Götterdichtung*, 1920, s. 171): »Runen sollst du lernen und rätliche Stäbe.» Häremot vänder sig F. Jónsson, senast i sin utgåva av eddadikterna (*De gamle Eddadigte*, 1932, s. 47): »tydede; klare(?); 'som skal tydes' kan ordet ikke bet.» Uttrycket förekommer även, såsom redan S. Bugge påpekat (*Norrøn fornkvæði*, 1867, s. 395 b), i en norsk runinskrift, NIyR 13 Tose, Östfold: *Runar ek rist ok raðna stafi*. M. Olsen (*Norges innskrifter med de yngre runer* 1, 1941, s. 44) översätter: »Runer jeg raster og 'rådede' ('tolkede') staver (d. e. staver at tolke?)». Inskriften visar, att *rúnar ok ráðnir stafir* har utgjort en välkänd, allittererande förbindelse. Det är tydligen mycket svårt att komma fram till en både språkligt och sakligt tillfredsställande mening i Háv. 142 och Tose-inskriften med utgångspunkt i betydelsen 'tolka, tyda' hos verbet *ráða*. En betydelse 'ordna, bestämma, avfatta' ger här den rätta innebörden. Samma betydelse föreligger i en lausavisa av Egil Skallagrímsson (*Egils saga*, utg. av Sigurður Nordal, 1933, s. 230): *Skalat maðr rúnar rísta, nema ráða vel kunni*. »En man skall icke rísta runor, om han icke förstår saken väl.» Den som icke väl behärskade konsten, kunde ställa till mycket spektakel, och det var därför klokast, att han lät bli.¹ — På detta sätt kan en nyfunnen runinskrift bidra till att sprida ljus över oklara sammanhang i den gamla diktningen.

941. Uppsala, Kvarteret Torget.

Pl. 9.

Litteratur: Dagens Nyheter ²⁴/s 1937; Upsala Nya Tidning ²⁴/s 1937.

Ett fragment av en runsten påträffades år 1937 vid utgrävning av franciskanklostret inom kvarteret Torget. Fragmentet sitter i grunden till byggnadens västra länga, på yttre sidan nära marken.

Röd granit. Storlek 0,57 × 0,19 m. Ristningen är djupt huggen och tydlig.

Inskrift:

... fast ... alr ...

Av 4 t finns endast v. bst i behåll. 5 a har tydligen haft samma form som 2 a. Sista runan har en rak bst upptill på h. sidan; intet annat än r kan komma i fråga.

942. Uppsala, Bredgränden.

Pl. 10.

Litteratur: Sven B. F. Jansson, Fyndrapport den ⁸/12 1951 (ATA), Runstenen i Bredgränden (i: Arkiv för nordisk filologi 65: 3—4, 1951, s. 154 f.); N. Sundquist, Den medeltida kungsgården i Uppsala (i: Uppsala Nya Tidning ²⁷/1 1951).

Avbildning: Uppsalabild, foto 1951 (Jansson, a. a.)

Runstenen förvaras nu i Upplands fornminnesförenings samlingar i Ärkebiskopens stall.

U 942 påträffades den 11 januari 1951 i Bredgränden i Uppsala, mitt för fastigheten n:r 2. Stenen, som låg 1½ meter under gatunivån, kom i dagen under schaktningsarbeten för en

¹ [Korr.-not] Se numera F. Genzmer i ANF 67 (1952), s. 39 f.